

Dr hab. Anna Kawalec, prof. KUL

Wydział Filozofii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
doktora Jakuba Petriego
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora
habilitowanego

1. Podstawowe informacje o kandydacie

Doktor Jakub Petri od roku 2012 zatrudniony jest na stanowisku adiunkta w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wcześniej, od roku 2009 do 2012 pracował na stanowisku asystenta w tym samym Instytucie UJ.

W roku 2003 doktor Jakub Petri uzyskał dyplom magistra filozofii na podstawie pracy „Kategoria estetyczna *iki* w japońskim wzornictwie i architekturze” (promotor prof. dr hab. K. Wilkoszewska), w roku 2009 natomiast otrzymał tytuł doktora na podstawie rozprawy „Estetyczne aspekty japońskiej przestrzeni miejskiej” (promotor prof. dr hab. K. Wilkoszewska, recenzenci: prof. dr hab. M. Kudelska, prof. dr hab. E. Rewers) Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

2. Ocena rozprawy habilitacyjnej

Habilitant jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 (ust. 1 i ust. 2) odnośnej ustawy, wskazał autorską monografię *Somatyka miejskich dyscyplin performatywnych. Skateboarding, freerunning, parkour* (ss. 242), opublikowaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2020 roku.

Zasadniczym przedmiotem rozprawy są miejskie performanse, ujęte – jak twierdzi Autor rozprawy – w oryginalnej perspektywie. Chociaż perspektywę tę trudno jest określić jedno- czy dwuznacznie, a sam doktor Jakub Petri wskazuje na minimum pięć takich perspektyw (por. m.in. s. 15), jako „kombinatoryczne ujęcie” (s. 17), to zasadniczym ujęciem – jak sądzę - jest szeroko pojęta estetyka. Ta mianowicie „estetyka”, której źródła Autor monografii *Somatyka*

miejskich dyscyplin performatywnych. Skateboarding, freerunning, parkour upatruje w starożytnym (Arystotelesowskim, *O duszy*) znaczeniu kategorii *aisthesis* (por. s. 17. i 57.). Wykorzystuje tę starożytną kategorię w formule „estetyki performatywnych dyscyplin miejskich” (tamże), odróżniając jej przedmiot od obszaru sztuk performatywnych.

Poniżej krótko przedstawię zawartość monografii, następnie odniosę się do różnego rodzaju szczegółowych elementów rozprawy, wskazując na jej walory oraz ewentualne braki i usterki, by na koniec sformułować kilka generalnych wątpliwości.

Korpus rozprawy to dwie części z rozdziałami, a całość tworzą także spis treści, wprowadzenie, zakończenie, bibliografia, bibliografia internetowa, dokumentacja internetowa oraz indeks nazwisk.

Dwie części monografii podzielone zostały według porządku: część pierwsza poświęcona jest kontekstom teoretycznym i stosowanej metodologii, druga natomiast dotyczy historii oraz opisów wskazanych przez Pana Doktora miejskim aktywnościom i „dyscyplinom performatywnym”, takim jak: chód, parkour, freerunning, surfing, skateboarding oraz jibbing, dzieląc je na stosujące narzędzie oraz operujące jedynie ciałem.

Wprowadzenie Autor podzielił na dwie części zatytułowane „Somatyka miejska” oraz „Interdyscyplinarna metodologia pierwszoosobowa”. Wskazuje w nich punkt wyjścia rozprawy, którym jest „pierwszoosobowe doświadczenie lokomocji ciała w przestrzeni miejskiej” podczas miejskich działań somatycznych oraz perspektywę badawczą „somatyki miejskiej” – odnoszącą się – jak twierdzi Pan Doktor – do form aktywności motorycznych, nie zaś do grupy praktyk kulturowych z kręgu badawczego teorii miasta (s. 11). Jednym słowem, Autor monografii odżegnuje się od teoretycznokulturowego wymiaru badań, respektując bazowy przedmiot działania jako takiego. Podobnie doktor Petri traktuje wymiar somatyczny – nie interesuje go (według zapowiedzi, s. 12) zwrot somatyczny operujący „metaforami cielesności”, lecz przedmiotowy poziom „kultywacji ciała”. Autor zapowiada także zajęcie się „performatyką dyscyplin somatycznych” na bazie codziennych aktywności w obszarze miasta, których celem jest „polepszenie jakości interakcji cielesnej” w środowisku miejskim (s. 12). Odsuwa natomiast płodne współcześnie badania z zakresu tzw. filozofii miasta, jako nieodpowiadające preferowanym przez doktora Petriego wymogom pierwszoosobowej metodologii – właściwej dla tradycji somatyki, fenomenologii, kognitywistyki czy somaestetyki (Autor przywołuje nazwiska F. Vareli czy J. Sheara; zadziwiająco natomiast, że zupełnie pomija wiekową tradycję antropologii oraz np. C. Geertza krytykę prywatnej narracji

w antropologii (*Dzieło i życie. Antropolog jako autor*) – jako źródeł dla pierwszoosobowych metodologii). Z wymienionych tradycji doktor Petri wybiera somatykę z korzeniami pragmatyzmu, jako niezaangażowaną w dyskurs na temat preferencji narracji trzecioosobowej (s. 14).

Autor monografii we wprowadzeniu wymienia też najbliższe mu tradycje metodologiczne, które stanowią kontekst dociekań autorskich. Są to: somaestetyka jako dyscyplina o charakterze melioracyjnym, performatyka (jako wiedza z „pierwszej ręki”, „procesualne doświadczenie sprawstwa” i inne; co ciekawe natomiast – Autor pomija prymarny aspekt performansu jako „jakieś osiągnięcie, wydajność” (por. R. Schechner, *Performatyka. Wstęp*, tłum. T. Kubikowski, Warszawa 2006, s. 16), teoria afektu, doświadczenia intensywności B. Massumiego, tradycja nowego materializmu J. Bennett, K. Barad (niwelującego granicę zewnątrz-wnętrze) oraz ujęcia fenomenologiczne z rdzeniem pragmatycznym (niereprezentacjonalistycznym – przeciw lingwistycznemu reprezentacjonalizmowi – oraz pierwszoosobowym). Autor zaznacza jednak, że podejście trzecioosobowe, zobiektywizowane, realizowane jest jako dodatkowe w wymienionych metodologiach, co zapewnia celom monografii perspektywę zintegrowaną.

We wprowadzeniu doktor Petri przywołuje także kategorię performansu estetycznego – kontynuującą starożytną tradycję estetyki (form zmysłowości). Znaczenie jednak tej kategorii, jak i związanego z estetyką pojęcia sztuki czy artystyczności, nie są w monografii doprecyzowane, co już na wstępie zaznaczam jako brak – z tego względu zwłaszcza, że – jak sam Autor nadmienia – aktywności miejskie postrzegane są w perspektywie sportów miejskich lub działań o walorach artystycznych. Wszystkie znaczenia tych terminów stosowanych w książce doktora Petriego powinny, moim zdaniem, zostać wprowadzone, zapobiegając nieścisłościom w odbiorze.

Część pierwsza rozprawy zatytułowana jest „Performing City”. Jest pogłębieniem zagadnień przywołanych we wstępie. Obejmuje omówienie głównych kategorii i perspektyw wprowadzanych do projektu „somatyki miejskich dyscyplin performatywnych” i uzasadniających go teoretycznie. Wśród najważniejszych są: miejskość performatywna (czy nie celniejsza byłaby w tym projekcie formuła „miejskość performująca”?) i miejskość performowana, relacyjność, zdarzeniowość, sprawczość, podmiotowość, gra/zabawa miejska, antynarracyjność, subwersyjne aktywności miejskie (w kontekście dychotomii performans estetyczny/performance ekonomiczny), autonomia ciał i wolność podmiotowa. W rozdziale

drugim doktor Petri omawia kontekst performatyki i aspektów estetyki performatywnej (zwłaszcza inscenizację) dla jego projektu, w trzecim dokonuje natomiast próby uporządkowania terminologicznego tego kontekstu. Rozdział czwarty części pierwszej poświęcony jest zagadnieniu „miejskiego placu zabaw”, w obszarze którego Autor rozstrzyga pomiędzy „grą” i „zabawą”, kolejne dwa rozdziały mają za cel ustanowienie „dyscyplinarności” dla obszaru somatycznych aktywności miejskich, wyróżnionych wśród sportów w miejskich przestrzeniach, wraz z jej programem i stylem.

Część druga zatytułowana jest „Miejskie aktywności somatyczne performowane w formie dyscyplin”. Poświęcona jest omówieniu wybranych przez Autora dwóch rodzajów (niezmediatyzowanej i zmediatyzowanej) aktywności somatycznej w obszarze miasta. Doktor Petri rozpoczyna swoją opowieść od fenomenu „chodu”, jego kontekście miejskim oraz form adaptacji i eksploracji, by przejść do zagadnienia afektu związanego z eksploracją oraz kategorią homeostazy oraz interaktywności. Interesujący jest w tej części zwłaszcza punkt poświęcony genezie chodu eksploracyjnego i ruchom naturalnym w kontekście przemian urbanizacyjno-architektonicznych miasta europejskiego – zagadnienie to motywuje szersze pola interaktywności – nierozdzielnych struktur somatycznych podmiotu i środowiska. Kolejne rozdziały drugiej części Autor poświęca wybranym aktywnościom miejskim, takim jak parkour i freerunning, jako aktywności niezmediatyzowane, oraz surfingowi jako źródłowej formie działania, z której wyrosły zmediatyzowane skateboarding i jibbing (rozdział 2 części drugiej).

W zakończeniu Autor wyraża swoją pasję i praktykę, motywując tym samym wybór przedmiotu badania oraz założoną kompilacyjną metodologię. Pisze o swoim udziale w gronie społeczności realizujących przywołane w monografii aktywności i wyraża przeświadczenie o konieczności prowadzenia badań „ucieleśnionych” adekwatnych względem cielesnych aktywności i ucieleśnionych doświadczeń. Taki projekt estetycznych badań nad cielesnością ma mieć – według zamierzeń Pana Doktora – charakter autonomiczny, odrębny od tradycyjnych – zbyt uogólnionych dyskusji, plasujących się w dziedzinie raczej metateorii niż właściwych badań nad ucieleśnionymi aktywnościami miejskimi – jak twierdzi doktor Petri (por. s. 219). Nadto, projekt tych badań ma umożliwić „lepsze zrozumienie eksploracyjno-adaptacyjnych działań człowieka w środowisku miejskim” (s. 220), finalnie natomiast pozwolić człowiekowi „lepiej żyć i przeżywać dane tu i teraz miejskie środowisko” (tamże).

Dwie części monografii „„Performing City” oraz „Miejskie aktywności somatyczne performowane w formie dyscyplin” mają różny charakter, nie do końca także, jak uważam,

część pierwsza spełnia funkcję nadbudowy teoretycznej w stosunku do zawartości części drugiej. Obie części różni styl prezentacji.

Część pierwsza, chociaż ma spełnić funkcję teoretycznej matrycy pozwalającej spojrzeć innowacyjnym okiem na pewien obszar aktywności miejskiej w ujęciu jednostkowym i społecznym (wspólnotowym) – jak się wydaje – jest dobudowana i „nadbudowana” na część drugą poświęconą omówieniu genezy, ewolucji i charakterystyki wybranym rodzajom aktywności miejskich. Styl drugiej części pracy jest stosunkowo prosty, nawiązania teoretyczne nie narzucają się, a te, które się pojawiają, niemal wszystkie wyjaśnione są ponownie (gdyż już zostały omówione w części pierwszej, jak na przykład kategorie autonomii ciał czy *extrastatecraft*). Można powiedzieć, że ta część książki ma wręcz charakter popularnonaukowy, atrakcyjny dla zainteresowanych tym rodzajem aktywności jako pasjonatów praktyków i/lub obiektywizujących badaczy socjologii, performatyki, fizjologii i kinetyki człowieka, określonych typów estetyki i zapewne wielu innych dziedzin nauki. Autor opiera się w tej części przede wszystkim na wypowiedziach teoretyzujących praktyków (paralelnie: W. Tatarkiewicz zastrzegał, iż źródło tego rodzaju jest jednym ze źródeł „implicite” – estetyk może korzystać z niego, dążąc jednak do formuł teoretycznych). Uwaga moja dotyczy być może bardziej umotywowanego, naturalnego (?) porządku, aby materiał ten stanowił część pierwszą monografii – jako materiał badawczy, na podstawie którego Pan Doktor dokonał próby uformowania projektu teoretycznego. Dla obecnego porządku znajduję jednak wyjaśnienie bądź w przyspieszonym tempie zakończenia pracy nad monografią (co w przypadkach procesu habilitacyjnego nie jest przypadkiem rzadkim), a wówczas intuicje teoretyczne Autor wzbogacił na końcu prac, naddając teoretyczny kontekst, lub też przyczyną zaprezentowanego porządku części w książce jest standardowy niemal schemat prac przeznaczonych do awansu zawodowego, wymuszający prezentację (użytecznego lub mniej funkcjonalnego) zaplecza teoretycznego. Być może też pierwotnie zaplanowana była część trzecia – pointująca zamierzenia teoretyczne w sposób bardziej celny i selektywny niż zaprezentowane w obecnej formie. Bez względu jednak na przyczynę, jak sądzę, styl obu części w książce i ich układ nie oddaje ambitnych zamierzeń Autora.

Powyższa uwaga nie podważa jednak ambitnego celu zaprezentowanej monografii. Pan doktor Jakub Petri podjął się zadania bardzo trudnego, zrealizował je z pasją i w możliwie na tym etapie projektu oryginalny sposób. Zadanie, które przed sobą postawił, polegało na uformowaniu nowego pola badawczego dla niepodejmowanego do tej pory przedmiotu w

dziedzinie szeroko rozumianej estetyki. Doktor Petri wykorzystał do realizacji tego celu funkcjonujące metodologie i teorie (zwłaszcza somaestetykę, performatykę, teorię afektu, nowy materializm oraz fenomenologiczną kategorię „ucieleśnionego doświadczenia”). Moim zdaniem, jest to dopiero pierwszy etap drogi badawczej Pana Doktora. Kolejnym może być uformowanie adekwatnej do dyscypliny metodologii, nowej, swoistej, nawet jeśli w formie otwartego zestawu metod. Dotychczas głównym kierunkiem badań była „somytyka miejska” determinująca między innymi koncepcję podmiotu oraz relacje ze środowiskiem miejskim. Według Habilitanta, najbardziej adekwatnym kontekstem jest naturalistyczna koncepcja człowieka oraz „nowy materializm” (w wersji J. Bennet i K. Barad), niwelujący dystans między podmiotem a przedmiotem oraz przyznający moc sprawczą przedmiotom martwym.

Propozycją alternatywną dla przyszłych badań może być między innymi pole antropologii, szczególnie, że obejmuje ona i aspekty biologiczno-fizyczne, i społeczne, i kulturowe. Otwiera raczej pole i kierunki badań, niż zamyka je w punkcie wyjścia. Propozycja ta uwzględnia filozoficzne ujęcie, ale z „człowiekiem” w centrum, badaniami prowadzonymi wśród ludzi i z ludźmi (T. Ingold, *Companion to Anthropology*). Uwzględnia również specyficzny przedmiot badań, jakim jest koncepcja człowieka jako *dividuum* (zob. McKim Marriott, *Hindu Transactions: Diversity without Dualism*), nierozdzielnego od środowiska (jako *partibility* lub *permeability* lub też koncepcja *fractal person*, zob. E. LiPuma, *Encompassing Others. The magis of Modernity in Melanesia*), nie przesądzając już na początku o materialistycznej i postmodernistycznej koncepcji płynnej podmiotowości (niespójnej przecież z przywołanymi przez Autora monografii np. pragmatycznymi ideami W. Jamesa, por. s. 13). Antropologii jednak Habilitant w ogóle nie uwzględnia, a szkoda, gdyż to w polu antropologii ponad pół wieku temu powstały idee sprawstwa rzeczy oraz *divided person* (por. prace A. Gella), które Pan Doktor stosuje w odniesieniu do nowego materializmu.

Być może metodologia, która powstanie w kolejnym etapie prac badawczych Pana Doktora formującego pole badawcze dla aktywności miejskich, będzie miała charakter odpowiadający transdyscyplinie, nie jedynie – jak zaproponował w monografii – kompilacji (w znaczeniu, gdy «transdyscyplinarność» oznacza wykroczenie poza ustalone standardy dyscyplin, a towarzyszy temu wykroczeniu tworzenie nowego zaplecza teoretycznego danej transdyscypliny; zob. R. Poczobut, w: *Interdyscyplinarnie o interdyscyplinarności. Między ideą a praktyką*). Być może właśnie taki charakter odpowiadałby na potrzeby złożonego i wibrującego przedmiotu badawczego, o jakim pisze dr Petri. Wymienione wyżej kierunki poszukiwań są jedynie

propozycją dla Autora monografii *Somatyka miejskich dyscyplin performatywnych* na dalszych etapach pracy badawczej. Tym bardziej potwierdzam ocenę, iż zaprezentowana rozprawa jest trafnym wyborem przedmiotu badań, ambitnym zadaniem wypracowania nowego pola badawczego i pierwszym krokiem na drodze ustaleń metodologicznych i założeń ontologicznych oraz antropologiczno-filozoficznych.

Niedoskonałością w prezentowanej monografii doktora Petriego jest natomiast obszar nieściśle funkcjonujących aspektów performatyki. Jest ich kilka. Wśród nich koncepcja redukcyjnie potraktowanej performatyki jako „formy wytwarzania fizycznej obecności w przestrzeni” (s. 17), pomijająca wymiar kulturowości. Doktor Petri odnosi się w tym zastrzeżeniu do kształtu „podręcznika” R. Schechnera raczej niż do istoty performatyki.

Innym aspektem zbyt wąsko potraktowanym przez doktora Petriego jest kategoria performatywności („jako cecha węższych działań”, s. 43); kategoria ta jednak posiada wiele znaczeń bardziej precyzyjnych (jak np. S. Mahmeta formułę poststrukturalistyczną: „the exercise of two powers, repetition and citation, which creates the script of social reality in which motives, characters and plots become real” (*Performance and Performativity*), które jednak odnoszą się do obszaru wszelkiej działalności w świecie człowieka (według założeń performatyki można byt nawet odnieść tę kategorię do wszelkich działań świata fizycznego, por. Schechner, *Performatyka*). Habilitant nie odnosi się także do specyficznej genezy i kształtów badań performatywnych w Polsce ani do źródłowego spotkania w 2009 roku w Instytucie Grotowskiego we Wrocławiu (promującego tłumaczenie *Performatyki* Schechnera), podczas którego brytyjski gość spotkania profesor Alan Read zapowiedział otwarte drzwi dla kształtowania się znaczeń perfromansu i pojęć performatyki w recepcji polskiej. Działo się to we wrocławskim Instytucie Grotowskiego, nie przypadkiem, gdyż właśnie nurt „performatyki podmiotowej”, o którym wspomina doktor Petri, rozwijany jest od blisko pół wieku w obszarze badań teatralnych, w dosłownym znaczeniu w działaniach J. Grotowskiego. Nadto, w manifestie *Performer* Grotowski wyraża explicite ideę podnoszoną przez Autora prezentowanej monografii, ideę performerera jako człowieka czynu, nie zaś poznania (por. *Performer*, w: J. Grotowski, *Teksty z lat 1965-1969*). Wątek ten wielokrotnie i w różnych kontekstach wykorzystuje Habilitant (przywołując np. koncepcję Massumiego oraz Sheets-Johnstone, s. 119-120), pomija jednak zupełnie ów bazowy i bliski nam obszar znaczeń. W rozdziale poświęconym performatyce Habilitant celnie rozróżnia natomiast kategorie: dyscypliny, performansu oraz inscenizacji (za E. Fischer-Lichte). Wykorzystuje tę ostatnią

kategorię, analizując różnice pomiędzy wybranymi aktywnościami miejskimi. Jest to wątek interesujący i płodny, na pewno w przyszłości zostanie jeszcze bardziej rozwinięty przez Pana Doktora. Dla przyszłych interpretacji polecić mogę zwłaszcza pomijany, a niezwykle bogaty obszar badania kategorii widowiska w świecie uwarunkowań społecznych (Z. Raszewski, *Teatr w świecie widowisk* czy A. Kawalec, *Stand-up comedy as a hallmark of western culture*), kategorii, która poszerza znacznie i uelastycznia aspekt „inscenizacyjny” w różnych środowiskach.

Jeszcze innym brakiem w obszarze dookreśleń wymiaru performatywnego w prezentowanej monografii są znaczenia samego performansu. Również w tym aspekcie Autor podąża utartą ścieżką performatyki (Schechnera, Carlsona), zaniedbując interesujące formacje tych znaczeń pojawiające się w wypowiedziach praktyków (jak np. Z. Werpechowskiego o wstępnym i próbnym charakterze performansu) czy teoretyków. A wydaje się ta kategoria centralna dla celu monografii. Podobnie kategorie performansu estetycznego, dyscypliny, sztuki, artystyczności lub estetyki, holizmu, doświadczenia czy aktywności oraz agency. Pojęcia te są fundamentalne i ważne dla realizowania funkcji komunikacyjnej monografii, w rozprawie natomiast Pana Doktora funkcjonują one bądź jak zbitki lub w rozproszeniu, a zakresy znaczeń raz się krzyżują, raz są rozłączne. W odniesieniu do tak bogatej, różnorodnej i wielowymiarowej pracy, jaką jest *Somatyka miejskich dyscyplin performatywnych*, uważam, że te bazowe kategorie powinny być określone (bez względu na płynny i wibrujący charakter optyki badawczej odpowiadający przyjętym założeniom ontologicznym).

Za interesujące pola problemowe podjęte w monografii uznaję dodatkowo dychotomię zabawy i gry, jak i kryteria przyjęcia do zbioru dyscyplin miejskich performansów (w tym programu i stylu), a także kategorie „organicznego” i „geometrycznego” w przestrzeni miejskiej, s. 114 czy homeostazy, s. 118). Za nadinterpretację autorską w rozprawie natomiast uznaję odczytanie twierdzenia, że performer jest warty tyle, ile jego ostatni performans (s. 90) w kontekście Arystotelesa *Etyki nikomachejskiej*. Doktor Petri czyta to powiedzenie w kontekście „dzielności etycznej”, wybierając ze znaczeń pojęć starożytnego filozofa te jedynie, które odpowiadają koncepcji Autora (w tym przypadku jako „skutek przyzwyczajania”, pomijając pełny kontekst korpusu dzieł Arystotelesa, jak choćby wymiar racjonalności cnoty).

Powyższe uwagi – i te o ogólnym charakterze, i te bardziej szczegółowe, odnoszą się głównie do części pierwszej. Mogą być one aplikowane do części drugiej monografii tylko w

tych (nie tak częstych) momentach, gdy Habilitant stosuje perspektywy teoretyczne do omówienia aktywności miejskich (za jedną z funkcjonujących w tej części monografii bez wystarczającego wyjaśnienia uważam kategorię „świadomości cielesnej”, s. 100, inną jest eksploatowana w krytyce antropologicznej dychotomia „natury” i „kultury”, s. 109, jeszcze inną problem „nonhuman” w odniesieniu do obszaru eksploracji, tamże). Uważam jednak, że praca pana doktora Petriego obroni się zawartością drugiej części, szczególnie gdy będziemy ją czytać z wpisaną implicite optyką pierwszoosobową (o której dowiadujemy się, niestety, dopiero w zakończeniu). Jak napisałam wcześniej, ta część napisana jest z pasją, innym stylem, Autor docieka faktów w sposób uporządkowany i celowy. Jest to bogaty, nowatorski zbiór faktów historycznych i przykładów oraz bazowy materiał dla wielu przyszłych badań, w tym zapewne Pana Doktora, zbiór, który mógłby jednak zostać uzupełniony materiałem samego Habilitanta, właśnie jako praktyka (wpłynęłoby to na wiarygodność – kluczową choćby w performatyce).

Do powyższych uwag pragnę dołączyć następujące generalne wątpliwości, których celem jest dookreślenie obszaru zarysowanych w monografii zagadnień. Czy podjęte przez Pana Doktora badania odnoszą się do środowisk wielkomiejskich, tych szczególnie w obszarze kultury zachodniej? Odpowiedź twierdząca (taką przewiduję) precyzuje zbiór przedmiotów badawczych. Odnosi się do tych aktywności, które realizowane są przez reprezentantów obszaru kulturowego, w ramach którego podmioty mają przede wszystkim wolny czas i „wolne” siły fizyczne do ich realizowania. Jednostki ze środowisk zmuszonych do wykonywania obowiązkowych czasochłonnych prac wymagających nadmiernego wysiłku fizycznego bądź skupionych na zabezpieczeniu podstawowych potrzeb życiowych – nawet jeśli realizują podobny typ aktywności, nie wpisują się w opisywane przez doktora Petriego środowisko społeczne. Zaskakująco w tym kontekście brzmią słowa Autora monografii: „Poczucie sensu i spełnienia, jakie było udziałem naszych biegających po skałach przodków, doświadczane jest również przez biegnącego w gąszczu betonowych wież *traceura*” (s. 164).

Determinacja kultury zachodniej ujawnia się także w obszarze użyteczności (jak wspomniana różnica pomiędzy aktywnościami parkour a freerunning, s. 178) czy ogromny obszar problemu wolności, o którą zabiegają aktywiści na rzecz wspomnianych aktywności miejskich (s. 22-42), z trudnością przyjmując postawę kompromisu (lub jej nie przyjmując) nie tylko z uwarunkowaniami ekonomicznymi miasta, lecz przede wszystkim z potrzebami tych, dla których działania aktywistów performerów stanowią niemal codzienny problem życiowy

(miasto nie jest „miejską pustynią”, jak postrzegają to środowisko performerzy, s. 196n.). Nie można w tym kontekście pominąć zachodnich idei indywidualistycznych, nierzadko przejawiających się w różnego rodzaju egoistycznych postawach (w formach na przykład skupienia na własnym „ciele samym w sobie”, na procesie samodoskonalenia w formie „przemiany nawyków korzystania z przestrzeni” czy doznania przyjemności). To szczególne środowisko preferuje aktywności nie powszechne, specyficzne dla dość dobrze sytuowanych ekonomicznie miejskich społeczności demokratycznych rejonów świata.

Na zakończenie wskażę niedoskonałości, które nie powinny się zdarzyć w opublikowanej pracy w wydawnictwie uniwersyteckim. Przede wszystkim za taką niedoskonałość uważam braki informacji bibliograficznych dotyczących nazwiska tłumacza oraz numeracji stron artykułów w czasopiśmie lub publikacjach zbiorowych. Braki te są bardzo częste i stanowią istotny błąd redakcyjny. Znacznie mniejszymi usterkami są pojawiające się literówki (s. 56, 98, 100, 163) czy błędy ortograficzne (s. 36, 149). Zaletą natomiast redakcyjną jest formuła graficznych funkcjonalnych ramek, a także graficzne wyodrębnianie akcentowanych przez Autora cech czy punktów. Inspirujące są także „procesualne” ilustracje wyznaczające ruch przedmiotu w przestrzeni.

Przygotowana przez Habilitanta monografia (a także postawa) prezentuje ideę, która jest mi bliska – idea poszukiwania obszarów nieodkrytych, angażujących. Uważam, że pod tym względem monografia jest ważnym, napisanym z pasją i oryginalnym dokonaniem w interdyscyplinarnym obszarze poszukiwań naukowych. Myślę jednak także, że nie wszystkie odkrywane pola muszą być za wszelką cenę i zawsze „odkrywane” w znaczeniu wyodrębniane jako autonomiczna dziedzina badań. Wskazując na tę dwubieżność, pragnę zaznaczyć, że badania w obszarze podjętym przez Pana Doktora stanowią problem bardzo złożony i wymagający być może wcześniejszych ustaleń na różnych poziomach życia społecznego i środowiskowego.

Podsumowując omówienie monografii *Somatyka miejskich dyscyplin performatywnych. Skateboarding, freerunning, parkour*, stwierdzam, że Habilitant postawił sobie ambitny cel uformowania nowego pola badawczego dla niepodejmowanego do tej pory przedmiotu w dziedzinie szeroko rozumianej estetyki. Zadanie to pan doktor Jakub Petri wypełnił w monografii z dużym zaangażowaniem, z pasją, erudycyjnie i funkcjonalnie wykorzystując do realizacji tego celu współczesne koncepcje metodologiczne w oryginalny sposób.

Przedstawiona do oceny rozprawa w pełni spełnia ustawowe wymogi stawiane przed pracami na tym etapie rozwoju naukowego.

3. Pozostałe osiągnięcia i aktywność naukowa

Na pozostały dorobek publikacyjny Habilitanta składa się: podoktorska monografia *Estetyczne aspekty japońskiej przestrzeni miejskiej* (Kraków 2011, nagroda PTE), (która ze względu na przynależność do poprzedniego etapu kariery naukowej nie będzie brana pod uwagę, stanowi jednak właściwy punkt orientacyjny do oceny ewolucji naukowej Habilitanta), trzy redakcje publikacji naukowych („Kultura i Historia”, (red) nr 30, 2016, *Performing Cultures*, (red), 2015, strony: 290, Kraków, Libron oraz *Czas Przestrzeni* (współredakcja K.Wilkoszewska, J. Petri), 2008, strony: 381, 2008, Kraków, Universitas), siedem artykułów opublikowanych jako rozdziały w monografiach naukowych oraz dziesięć artykułów opublikowanych po doktoracie w czasopismach naukowych.

Według wskazań Habilitanta podzielić je można według głównej osi rozwoju zainteresowań Pana Doktora na: problematykę estetyki transkulturowej i azjatyckiej, estetykę pragmatyczną, somaestetykę i estetykę urbanistyczną oraz performatykę, estetykę środowiskową i somatykę przestrzeni miejskiej. W autoreferacie Pan Doktor dokonał dość szczegółowego omówienia swojego dorobku publikacyjnego, według wskazanych grup, które odpowiadają etapom rozwoju naukowego Jakuba Petriego. Już pierwsze kroki kariery ukazały profesjonalizm i zaangażowanie w praktyce badawczej Pana Doktora. Przygotowanie pracy magisterskiej *Kategoria estetyczna i w japońskim wzornictwie i architekturze*, a następnie rozprawy doktorskiej *Estetyczne aspekty japońskiej przestrzeni miejskiej* (opublikowanej przez wydawnictwo Universitas w 2011 i uhonorowanej Nagrodą im. S. Morawskiego przez Polskie Towarzystwo Estetyczne) były wynikiem systematycznych studiów w Instytucie Bliskiego i Dalekiego Wschodu (2004-2006) oraz Instytucie Filozofii (2006-2009). W tej ostatniej pracy Autor nie tylko porównał przestrzenie międzykulturowe Wschodu i Zachodu, lecz na podstawie studium przestrzeni miejskiej wydobył inspirujące tezy z zakresu antropologii filozoficznej. Rozprawa doktorska zatem była ważnym krokiem w kierunku miejskich zainteresowań badawczych Pana Doktora. Drogę tę kontynuował Habilitant konsekwentnie, rozwijając jej obszary, szczególnie metodologiczny i performatywny.

Artykuły opublikowane przez Pana Doktora są wynikiem poszukiwań precyzyjnego pola badawczego i właściwej metodologii, Opisał je szczegółowo Jakub Petri w starannie

przygotowanym Autoreferacie. I chociaż pula tych artykułów (w sumie 17) nie jest znacząca, jest jednak w pełni wystarczająca dla stwierdzenia, iż rozwój naukowy Pana Doktora jest konsekwentny, oryginalnie ukierunkowany i ambitnie zmierzający do formułowania trudnych pytań i odpowiedzi antropologicznych, estetycznych oraz praktycznych.

Dodatkowo, dorobek badawczy Doktora Petriego w formie opracowania redakcyjnego trzech prac zbiorowych wskazuje na wysoką jakość kompetencji naukowych. Tym bardziej, że artykuły składające się na dorobek Habilitanta są w pełni oryginalne, opublikowane w języku polskim, a wiele z nich w języku angielskim oraz stanowią wyraz samodzielności i umiejętności organizowania pracy redakcyjnej doktora Petriego w środowisku ogólnopolskim (numer „Kultury i Historii” oraz „Czas Przestrzeni”, w skład którego weszło wiele znaczących prac polskich estetyków), a także w środowisku światowym (gdyż redakcja *Performing Cultures* obejmuje grupę tekstów uczestników z całego świata XIX Międzynarodowego Kongresu Estetycznego). Dokonania publikacyjne Pana Doktora są zatem wyrazem aktywności naukowej i sprawności badawczo-organizacyjnej w wymiarze ogólnopolskim i światowym.

Oprócz wspomnianych artykułów i redakcji monografii doktor Petri wziął udział w blisko dwudziestu konferencjach naukowych w różnych środowiskach naukowych w Polsce, w tym jednej poza granicami Polski, w Belgradzie. Nadto, trzy z tych konferencji, mimo że odbyły się w Polsce, były znaczącymi konferencjami o charakterze międzynarodowym (zwł. Światowy Kongres Estetyczny w Krakowie). Konferencje te organizowane były z udziałem Habilitanta (o tych dokonaniach w punkcie dotyczącym dorobku organizacyjnego).

Pan Doktor był także koordynatorem i wykonawcą w trzech projektach naukowo-dydaktycznych finansowanych z MNiSW. W latach 2014 -2015 tworzył i realizował projekt naukowo-badawczy „Międzybranżowe Warsztaty Projektowania Przestrzeni — Nowa Przestrzeń”. Był to projekt o charakterze międzyuczelnianym pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim, ASP Kraków oraz Politechniką Krakowską, miał na celu przygotowanie innowacyjnych rozwiązań dotyczących modelowania pracy w interdyscyplinarnych zespołach projektowo-badawczych. W trakcie tego projektu Pan Doktor wykazał się sprawnościami organizacyjnymi o celach badawczych, które zainicjował publikacją *O potrzebie pustych przestrzeni, The Need for empty spaces*, 2014 (strony: 33-41, 41-43, w: B. Gibala-Kapecka, Nowa Przestrzeń 2013/2014, Międzyuczelniane Warsztaty Branżowe : trans-formacja lokalnej tożsamości Forum Cracovia Not = New space: 2013/2014: Interuniversity Trade Workshop : trans-formation of local identity Forum Cracovia Not, Kraków, 2014). Innym wielkim przedsięwzięciem o charakterze międzydyscyplinarnym oraz międzynarodowym jest

przygotowanie, zorganizowanie i kierowanie pracami nad projektem międzynarodowego Konsorcjum (złożonego z : 1. Polskiego Towarzystwa Estetycznego, 2. Uniwersytetu w Lizbonie (Faculdade de Bellas Artes), 3. National Technological University of Athens, 4. Dziaŕzhaunaja Navukovaja Ustanova (Instytut Gistoryi Nacyjanalnaj Akademii Navuk Belarusi), 5. Miastopracownia Kraków, 6. Narratologies Athens). W wyniku prac przygotowawczych Konsorcjum złoŕyło w maju br roku do Komisji Europejskiej wniosek grantowy o finansowanie projektu CAPUE (Communities and Artistic Participation in Urban Environment) opiekający na ponad 2.5 miliona złotych (565.000 Euro). Wniosek dotyczy czteroletniej współpracy w ramach programu HORIZON2020 (Call H2020-MSCA-RISE-2020). To ogromne przedsięwzięcie (choć nie są jeszcze znane wyniki konkursu) jest wyrazem dojrzałości naukowo-organizacyjnej pana doktora Jakuba Petriego i zasługuje na wyróżnienie.

Doktor Petri nie uczestniczył wprawdzie w staŕkach naukowych, jednak jego współpraca międzynarodowa w najwyższym stopniu realizuje wymóg w art. 219 ust. 3 Ustawy, dotyczący aktywności naukowej albo artystycznej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

4. Dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz organizacyjny

Dorobek Pana Doktora na tych polach jest równie znaczący jak na polu naukowym.

Był promotorem prac licencjackich i magisterskiej, a także recenzentem prac licencjackich i magisterskich. Od lat angaŕuje się w prowadzenie tutoriali w zakresie estetyki. Opracował szereg autorskich zajęć dydaktycznych, wykładów, ćwiczeń oraz translatoriów, wprowadzonych do oferty katalogowej Instytutu Filozofii UJ, Katedry Porównawczych Studiów Cywilizacji UJ oraz Wydziału Polonistyki UJ, m.in. zajęcia pt. Estetyka Urbanistyczna (2015-2019, wykład, ćwiczenia, 30 godzin, Instytut Filozofii UJ). W 2015 roku, razem z prof. dr hab. Krystyną Wilkoszewską, zaprojektował, a następnie wykonywał zajęcia w oparciu o międzyuczelniane porozumienie o współpracy, podpisane między Instytutem Filozofii UJ, Instytutem Socjologii UJ, Wydziałem Architektury Wnętrz ASP Kraków oraz Wydziałem Architektury Politechniki Krakowskiej. Kurs ma charakter interdyscyplinarny, część ćwiczeniowa odbywa się w formie warsztatów. W ramach wykładów prezentowane są wybrane fenomeny z zakresu estetyki architektury i urbanistyki. W części warsztatowej, dzięki inicjatywie organizacyjnej Pana Doktora, uczestniczą artyści, kuratorzy oraz krytycy sztuki.

Doktor Petri pełnił znaczące funkcje organizacyjne (jako członek komitetu organizacyjnego XXXIII ogólnopolskiej Konferencji Estetycznej „Czas Przestrzeni” , Kraków — Przegorzały, 2007, jako członek komitetu organizacyjnego, organizowanej przez Zakład Estetyki Instytutu Filozofii UJ międzynarodowej konferencji „Aesthetics and Cultures”, Kraków, 2011, jako członek komitetu organizacyjnego, organizowanej przez Zakład Estetyki Instytutu Filozofii UJ ogólnopolskiej konferencji „Estetyka Pośród Kultur”, Kraków, 2011, jako członek komitetu organizacyjnego XIX Światowego Kongresu Estetyki (International Congress of Aesthetics, 2013), Kraków, 2013 oraz kierownik komitetu organizacyjnego, organizowanej przez Zakład Estetyki Instytutu Filozofii UJ ogólnopolskiej konferencji „Estetyczne aktywacje przestrzeni miejskiej” (Kraków, 2015).

Bardzo istotnym wkładem organizacyjnym Pana Doktora jest przygotowanie, kierowanie lub wykonawstwo w ramach kilku projektów naukowych, w tym międzyuczelnianych („Międzybranżowe Warsztaty Projektowania Przestrzeni — Nowa Przestrzeń” ustanowionego na drodze współpracy międzyuczelnianej pomiędzy Uniwersytetem Jagiellońskim, ASP Kraków oraz Politechniką Krakowską), a także w latach 2011-2013 Pan Doktor był z ramienia Polskiego Towarzystwa Estetycznego wykonawcą projektu naukowo-badawczego finansowanego z MNiSW, którego celem było zorganizowanie Światowego Kongresu Estetyki (ICA2013) w Krakowie. Był w nim odpowiedzialny za opracowanie oraz przeprowadzenie programu współpracy z wieloma instytucjami kulturalnymi w trakcie Kongresu. W roku 2013 był wykonawcą finansowanego z MNiSW projektu grantowego na wprowadzenie programu zdalnego nauczania w Instytucie Filozofii UJ. Zaprojektował oraz uruchomił kurs „Estetyka Performatywna Współczesnej Przestrzeni Miejskiej”, który do dziś jest w ofercie nauczania zdalnego Instytutu Filozofii UJ. Kurs realizowany jest w środowisku sieciowym second life, w ramach niezależnej instytucji akademickiej Academia Electronica, Ostatnim dużym dokonaniem organizacyjno-naukowym Pana Doktora jest koordynacja projektu międzynarodowego konsorcjum (sześciu członków) do konkursu Horizon2020 (o tym wyżej).

Doktor Petri jest członkiem International Association of Aesthetics (LAA) oraz członkiem Polskiego Towarzystwa Estetycznego (PTE), w którym przez wiele lat pełnił funkcję skarbnika, a obecnie sekretarza. Jest redaktorem internetowego czasopisma PTE „Estetyka. Biuletyn”.

Od 2013 roku Pan Doktor jest opiekunem Sekcji Estetyki Koła Naukowego Studentów Filozofii UJ, a od trzech lat sprawuje obowiązki koordynatora programu ERASMUS+ w Instytucie Filozofii UJ oraz współpracuje z Ośrodkiem Badań nad Pragmatyzmem, działającym przy Zakładzie Estetyki Instytutu Filozofii UJ przy współpracy wydarzeń naukowych.

Dokonania więc Pana Doktora w zakresie tak naukowym, organizacyjnym, jak i dydaktycznym w pełni spełniają wymogi określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, art. 219.

KONKLUZJA

Do oceny dorobku Habilitant nie przedstawił odrębnych plików dokumentacyjnych dorobku ani anglojęzycznej wersji wyznaczonych dokumentów.

Uwzględniając dotychczasowy przedstawiony do oceny dorobek naukowy pana doktora Jakuba Petriego, w tym jego monografię, publikacje, oryginalne i znaczące osiągnięcia naukowe w skali ogólnopolskiej oraz publikacje anglojęzyczne i działalność naukowo-organizacyjną w skali międzynarodowej, bogate i innowacyjne doświadczenie dydaktyczne, w tym programowe, stwierdzam, że Pan Doktor w bardzo wysokim stopniu spełnia ustawowe warunki wymagane do nadania stopnia doktora habilitowanego i taki wniosek przedkładam Komisji Habilitacyjnej.

dr hab. Anna Kawalec, prof. KUL

Lublin, 3 maja 2021 roku